

İzaha davette izah edememenin sonuçları

Vergi Usul Kanunu'nda 2016 yılında yapılan düzenleme ile "İzaha davet" uygulaması vergi sistemimize yeni bir müessese olarak dahil edildi. 2019 yılı sonunda izaha daveti kapsayan Kanunun 370 inci maddesi yeniden düzenlendi, mezkur madde kapsamındaki mükelleflerin söz konusu maddede yer alan indirimli ceza uygulamasından yararlanma usul ve esaslarına ilişkin kapsamlı değişiklikler yapıldı.

Bu düzenlemede, idare, vergi kayıp ve kaçağı olduğunu düşündüğü konuları vergi incelemesine veya takdir komisyonuna sevk etmeden önce mükelleflere durumu bildirerek açıklama istiyor. Mükellefe gönderilen açıklama vergi kayıp ve kaçağı olmadığını gösteriyor ve yapılan açıklama yeterli bulunuyorsa konu kapanmakta, şayet açıklama yeterli gözükmezse, değerlendirme sonucunu içeren yazının tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde; hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin izah zammı ile ödenmesi isteniyor.

Gelir İdaresinin bu değerlendirmesine katılamayarak beyanda bulunmayan ya da beyanlarını düzeltmeyen mükellefler ise inceleme veya takdir komisyonlarına sevk ediliyor.

Gelir İdaresinin değerlendirmesine uyarak beyanda bulunan mükellefler adına kesilecek olan vergi ziyai cezası, ziyaa uğratılan vergi üzerinden yüzde 20 oranında kesilmektedir. Hemen belirtelim ki bu durum vergi incelemesi yapılmasına ve gerekirse ilave vergi tarh edilmesine engel de teşkil etmemektedir.

Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinde yer alan kaçakçı-

lık fiilleriyle verginin ziyaa uğratılmış olabileceği hallerde haklarında ön tespit yapılanlar izaha davet edilmezler. Ancak sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiilinin işlenmiş olabileceğine dair yapılan ön tespitlerde, kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı, bir takvim yılında 100 bin Türk lirasını geçmeyen veya bu tutarı geçse dahi ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının yüzde 5'ini aşmayan mükelleflere SMİYB (Sahte veya Muhteviyatı İtibarıyla Yanıltıcı Belge) ön tespit yazısı tebliğ edilecektir.

SMİYB ön tespit yazısının tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde; hiç verilmemiş olan vergi beyannamelerinin verilmesi, eksik veya yanlış yapılan vergi beyanının tamamlanması veya düzeltilmesi ve ödeme süresi geçmiş bulunan vergilerin, izah zammı ile birlikte aynı sürede ödenmesi halinde vergi ziyai cezası, ziyaa uğratılan vergi üzerinden yüzde 20 oranında kesilecektir. SMİYB ön tespit yazısının tebliğ tarihinden itibaren 30 günlük süre içerisinde tespit edilen hususa yönelik beyanname verilmemesi halinde mükellef hakkında söz konusu tespitle ilgili olarak vergi incelemesine ya da takdir komisyonuna sevk işlemi yapılacaktır.

Mükelleflerin izaha davet yazısı üzerine yapacağı beyanlar ve dü-

zeltmeler kapsamında yüzde 20 oranında vergi ziyai cezası kesilmesi halinde bu ceza için, uzlaşma talep edilebileceği gibi cezada indirim müessesesinden de yararlanılabilecektir. Ancak, SMİYB ön tespit yazısı kapsamında yapılacak beyanlar veya düzeltmeler kapsamında, yüzde 20 oranında kesilen vergi ziyai cezasına ilişkin ihbarnamelerin tebliği üzerine tarhiyat sonrası uzlaşma başvurusunda bulunulamayacak ancak cezada indirim müessesesinden yararlanılabilecektir.

Kendisine izaha davet yazısı ya da SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilen mükellefler, davet konusu tespitle sınırlı olarak, bu Kanunun 371 inci maddesinde yer alan pişmanlık hükümlerinden yararlanamamaktadırlar.

Temmuz ayı sonunda yayımlanan 519 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde, "izaha davet" müessesesi ile ilgili bazı açıklamalarda bulunulmuştur. Buna göre mükellefler herhangi bir konuda izaha davet edilebilecek olup, herhangi bir konu sınırlaması bulunmamaktadır. Mükellefler Gelir İdaresi Başkanlığı veya Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde kurulan Ön Tespit ve İzah Değerlendirme Komisyonları tarafından izaha davet edileceklerdir.

Mükelleflere SMİYB ön tespit yazısının tebliğ edilip edilmeye-

ceğinin belirlenmesinde sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı olarak kullanılmış olabilecek belgeler, her bir ön tespit itibarıyla, daha önce o yıl için yapılan ön tespitlerdeki tutarlar da dikkate alınarak, bir takvim yılında 100 bin Türk lirasının ve/veya ilgili yıldaki toplam mal ve hizmet alışlarının yüzde 5'inin aşılp aşılmadığı bakımından değerlendirilecektir.

Mükellefler hakkında tek bir vergi tekniği raporunda birbirinden farklı yıllara ilişkin sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanılmış olabileceğine dair bulguların mevcut olması durumunda, söz konusu 100 bin Türk lirası sınırının veya yüzde 5'lik oranın aşılmaması olması şartları her bir yıl itibarıyla ayrı değerlendirilecektir. Herhangi bir yıla ilişkin bu şartların sağlanmamış olması, diğer yıllarda bu şartları sağlayan mükelleflere bu şartların sağlandığı yıla ilişkin SMİYB ön tespit yazısı tebliğ edilmesine engel teşkil etmeyecektir.

İzaha davet müessesesi aslında idarenin iş yükünü hafifletmek ve ödenmesi gereken verginin bir an önce hazineye intikalini sağlamak adına getirilmiş bir düzenlemedir. Sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanımı ile ilgili idari iş ve işlemler ile vergi incelemeleri gerek vergi denetim kurulumun gerekse vergi dairelerinin iş yükünün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Aslında bir bakıma mükelleflerin farklı bir yöntemle beyanlarını gönül rızası ile düzeltmeleri veya beyannamelerini vermeleri teşvik edilmekte hatta zorlanmaktadır.

Mükelleflerin izaha davete uymamaları, haklı olduklarını düşündüklerinden dolayı beyanname vermemeleri durumunda ise vergi incelemesine muhatap olacaklar ve haklılıklarını yargı yolu ile aramak durumunda kalabile-

Üretim modeli olarak, denetimle güçlendirilmiş kooperatifçilik

EMRE KARTALOĞLU
TÜRMOB GENEL BAŞKANI

Şirketleşmenin yetersiz kaldığı alanlarda ve özellikle küçük sermaye birikimlerinin etkin ve verimli bir şekilde ekonomiye katmanın yolu olarak kooperatifçiliği, ekonomimiz için yeni bir sıçrama tahtası olarak kullanabiliriz.

Gelişmiş ülkelerin büyük çoğunluğu sermaye birikimlerini ve kaynaklarını kooperatifçilik tekniğini doğru uygulayarak sağladı. Kooperatifçilik demokrasi, dayanışma, eşitlik, yardım ve sorumluluğa dayalı bir işletme modeli olarak küçük üreticileri ve büyük tüketicileri içerisinde barındıran çok önemli bir üretim modeli olarak yıllardır etkinliğini ve varlığını küresel düzeyde koruyor.

Ülkemizdeki kooperatifler kurumsallaşmalı ve sürdürülebilir yapılarla sahip olmalıdır. Bunun için, kooperatifçilikte başarılı ülkeler ile aramızdaki yapısal farkı giderecek yasal zeminin hazırlanması gerekmektedir. 1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun günümüz ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi gerekiyor.

Yeni Ekonomik Program ile kooperatifçilik yeniden gündemimize geldi. Programa göre 2023'e kadar "Kooperatif ve üst kuruluşlarını; uluslararası kooperatifçilik ilke ve uygulamalarına uygun şekilde faaliyet göstermesini, şeffaf ve profesyonel bir yönetim yapısına kavuşturulmasını, etkin bir denetim sistemine sahip olmasını, sağlayacak şekilde kooperatifçilik mevzuatı güncellenecek." Aslında bu süre bile çok uzun. Biran önce mevzuatın güncellenmesi gerekiyor.

Ekonomimize yönelik yeni bir başarı hikayesi yazmamız için kooperatifçilik modelini özendirerek küçük sermaye birikimlerini en verimli şekilde kullanarak üretime kanallı edebiliriz.

Tarım sektöründe yaşadığımız sıkıntı ve sorunları kooperatifçilik ile aşabiliriz. Tüm gelişmiş ülkelerde tarım destekleri, aynı zamanda üretim planlamasının en önemli aracıdır. Avrupa Birliği 7 yıllık, ABD 5 yıllık tarım bütçesi ya-

yor. Avrupalı çiftçi hangi ürüne ne kadar destek alacağını yıllar öncesinden biliyor. Çiftçinin ne yetiştireceğine kooperatif karar veriyor. Çiftçiler üretimin her aşamasına uzman kooperatif yetkilileri ile iş birliği içerisinde karar veriyor. Makine teçhizat yatırımlarından maksimum faydayı sağlıyorlar.

Çiftçiler, tarımda kooperatifleşme sayesinde uluslararası rakiplerine karşı tarımsal üretim zincirinin tam ve etkili bir ortağı konumunda oluyorlar.

Sadece tarımda değil, gıda, sağlık, ulaşım, finans gibi ekonominin ana sektörlerinde otokontrolü sağlayan işletme sistemi olarak kooperatifler üzerinden başarı hikayeleri yazabiliriz.

Ülkemizde kooperatifçiliğin en büyük handikabı yapılan suiistimaller olmuştur. Kooperatifçilik mevzuatında denetim mekanizmalarına yeterince yer verilmemiş olması ve denetimin bu alanda devrede olmaması suiistimallerin önünü açmıştır. Konut kooperatifleri başta olmak üzere büyük mağduriyetlerin yaşanılmasına neden olmuştur.

Kooperatifçilik mevzuatımıza denetim mekanizmalarını entegre ederek bir üretim modeli olarak etkin bir şekilde hayata geçirmemiz gerekiyor. Kooperatifçilik algısında yanlış uygulamaların ve suiistimallerin oynadığı olumsuz rolü, denetim süreçleri ile tersine çevirebiliriz. Klasik denetim kurulu yerine, Türkiye'de mali denetim konusunda yasa ile yetkilendirilmiş mali müşavirler aracılığıyla bu denetimin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi mümkün olabilir.

Kooperatifçilik anlayışımızı yapacağımız mevzuat değişiklikleri ile ve getireceğimiz denetim mekanizması ile değer ve fayda sağlayan bir yapıya dönüştürebiliriz. Bu dönüşüm ile ekonominin gelişiminde yeni bir alan açarak, üreten, rekabet eden, bölgesel ve ulusal kalkınmaya katkı sağlayan güvenilir işletmelere sahip olabiliriz. Kooperatifler şeffaf, hesap verebilir ve güvenilir bir girişim modeli olarak ülkemizin gelişiminde yerini mutlaka almalıdır.

Dijital para ile vergi ödenebilir mi?

Blokzinciri (blockchain) teknolojisi etrafında oluşturulan, hiçbir merkezi otoriteye yada aracı kuruma bağlı olmayan, sanal/dijital para kavramını **kripto paralar** olarak da adlandırmak mümkündür. Sahip olduğu teknoloji nedeniyle güvenli ve şifrelenmiş bir para birimi olan sanal paranın oluşturulma amacı, belli kriptografik ilkeler sayesinde mümkün kılınan işlemlerle dijital bilgi akışını sağlamaktır. Bu sistem aslında güvenli bir para alışverişi sağlamaktadır. Günümüzde sayısı binleri aşan sanal/dijital para birimi alım satıma konu olmaktadır.

2008-2009 yılları arasında Satoshi Nagatomo, dijital para birimi olan Bitcoin'i çıkarttığı bu kıvılcımı başlatan ilk kişi olmuştur. Bitcoin ile ilk alışveriş 22 Mayıs 2010 tarihinde 10.000 Bitcoin karşılığında pizza alımı ile gerçekleşmiştir.

Sanal para birimleri yasalarla düzenlenmiş varlıklar olmadıkları için, özellikle kullanıcılar açısından birçok risk arz etmekle birlikte geleneksel ödeme araçlarına göre sağladıkları faydalarla sanal para birimleri giderek daha çok tercih edilir hale gelmişlerdir.

Günümüzde blokzinciri ve kripto paraları yasal süreçlerde kabul eden ülkeler; Venezüella, Brezilya, eyaletlere göre farklılık göstererek ABD, Kanada, Çin, Japonya, Singapur, İsviçre, Malta olup dünyada diğer birçok ülkede bu teknolojinin ve kullanım alanlarının artırılmasına yönelik teşvik programları ve kanun

tasarıları için çalışmalar yapılmaktadır.

Çin, Rusya, Güney Kore ve Estonya kendi ulusal kripto paralarını çıkarma hazırlığı içindeler. Venezüella ise ulusal dijital para birimi PETRO'yu kullanmaya başladı. ABD, Japonya, İsviçre ve Avustralya gibi ülkeler sanal paraları ödeme aracı olarak kabul eden öncü ülkelerdir. İran'ın uygulanan ambargolardan kaçınabilmek için sanal para ile ithalat yapmaya hazırlandığı yönünde haberler var. ABD'nin Wyoming Eyaleti kripto para firması Kraken ve Avan-

ti şirketlerine kripto para bankası olma onayını vermiştir. Venezüella 355 belediyesinin 305'nde PETRO ile vergi ödenmesini kabul etti. Ayrıca İsviçre ve Kanada'nın bazı kanton ve belediyeleri ile ABD'nin Ohio eyaletinde, dijital para birimleri vergi tahsilatlarında geçerli ödeme aracı olarak kullanılmaktadır.

Dijital para biriminin kullanım alanları gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde sanal/dijital para birimlerine yönelik herhangi bir yasal mevzuat bulunmamaktadır. Ancak bu alandaki yasal boşluğu doldurulması amacıyla ilgili kamu kurumları eşgüdümünde çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Bu değişim ve dönüşümün geldiği nokta itibarıyla yakın bir gelecekte ülkemizde de sanal para birimlerinin ödeme aracı olarak kullanım alanlarının yaygınlaşacağı kuşkusuzdur. Gerekli yasal alt yapının hazırlanması sonucunda dijital para birimleri ile vergi ödenmesinin yolu açılmış olacaktır.

Dünyanın muhasebesi /Prof. Dr. Halis DOKGÖZ

Depremin ardından kalbimiz Ege'de kaldı..

18 yaşından küçükler ve sınırlı ehliyetsizler SGK mevzuatına göre işveren olabilir mi?

SGK mevzuatına göre, 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerine göre sigortalı sayılan kişileri çalıştıran gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar işveren sayılmaktadır. Bu kapsamda kişinin işveren sayılması için herhangi bir yaş şartı veya kısıtlı olup olmama durumu aranmamaktadır. Buna göre; İşveren 18 yaşından küçük olması halinde, işyeri bildirgesinin işverene ait bölümlerinin "18 yaşından küçük kimseye velayeten velisinin adı" ibaresi ile doldurularak imzalanmasını müteakip, veli işveren vekili sayılarak işyeri tescil edilecektir. Söz konusu durumda kendisine veli atanan kişi (çocuk) işveren olacaktır. İşverenin, Medeni Kanuna göre sınırlı ehliyetsiz olması nedeniyle kendisine vasi atanması halinde, işyeri bildirgesinin işverene ait bölümlerinin "Sınırlı ehliyetsiz kimseye vasisayeten vasisinin adı" ibaresi ile doldurularak imzalanmasını müteakip, vasi işveren vekili sayılarak işyeri tescil edilecektir. Söz konusu durumda kendisine vasi atanan kişi (sınırlı ehliyetsiz kimse) işveren olacaktır.

Sayfa içeriği TÜRMOB ile işbirliği yapılarak hazırlanmıştır.